

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE MEMBRIS ECCLE-||SIAE MILITANTIS,|| TRIBVS LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

Cap. I. De nomine Clerici & Laici.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53880](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53880)

LIBER PRIMVS DE CLERICIS.

CAPVT PRIMVM.

De nomine Clerici & Laici.

QUID HAEC NOMINA CLERICI ATQVE
Laici sibi velint, nemini dubium esse puto:
tamen enim Græcam originem habeant, ta-
men trita sunt, ac peruulgata. Quis enim
ignorat idem esse λαόν Græcis, quod popu-
lum Latinis? Idem illis κληρον, quod sortem, siue hæredita-
tem nobis? Inde igitur laici dicti sunt quasi plebeij, ac po-
pulares, quibus nulla pars functionis Ecclesiasticæ deman-
data est; Clerici autem quasi Domini sors, & hæreditas, qui
diuino cultui consecrati, procurandæ religionis, ac rerum
sacrarum, Deo ipso iubente, providentiam, ac sollicitudinem
susceperunt: *Clericus*, inquit S. Hieronymus in epistola ad
Nepot. interpretetur primo vocabulum suum, & nominis de-
finitione prolata, nitatur esse quod dicitur; si enim κληρον
Græcè, sors Latine appellatur; propterea vocantur Clerici,
vel quia de sorte sunt Domini, vel quia ipse Dominus sors illi
est, pars Clericorum est. Cur autem hæreditas sortis nomine
appelletur, illa ratio reddi solet, quod hæreditas in plures
sorte plerunq; diuidatur; vnde est illud Prophetæ Psalm. 77.
Sorte diuisit eis terram in funiculo distributionis.

Accedit quod licet ad vnum aliquem hæreditas tota per-
ueniat, id tamen non electione, sed sorte fit; nascuntur enim
vt plurimum, non fiunt hæredes, quis autem laborauit, quis
operam dedit, vt huius potius quam illius filius & hæres na-
scretur

religiosus / sors

sceretur? Atque huc Apostolus Paulus, Chryostomo teste, respexit, cum ait, scribens ad Colossenses: *Dignos nos fecit in partem sortis sanctorum*. Et rursus ad Epheseos. *In quo nos sorte vocati sumus*. Non quod (vt Lutherani volunt) æterna beatitudo nullis meritis acquiratur, sed quod ad gratiam & adoptionem filiorum Dei sine vlllo opere nostro vocemur. Falluntur enim Pelagiani, qui priores partes homini, posteriores verò Deo tribuunt in conuersione ac pœnitentia peccatoris. Quomodo enim sorte vocamur, si nos ipsi Deum vlllo nostro vel opere vel conatu perueniamus?

Nemo igitur gratiam inuocat, nisi præuentus à gratia, nemo eligit Deum, nisi prius electus à Deo, nemo diligit, nisi prius dilectus, auersos ille conuertit, errantes reuocat, inuenitur à non quærentibus, palàm apparet non interrogantibus. quia tamen quod nobis fors est, Deo prouidentia, & prædestinatio est, propterea sapienter Apostolus simul iungit vtrumque, cum ait: *In quo nos sorte vocati sumus, prædestinati secundum propositum voluntatis eius*. Sed de his hæcenus.

Habemus igitur quid Clericorum ac laicorum nomen significet. Hinc autem prima inter nos, & hæreticos quæstio nascitur, rectè ne, an secus quidam inter Christianos Clerici, quidam laici nominentur. Lutherani enim & Calvinistæ tametsi minimè negant, quod ad rem attinet, ministerium verbi, & Sacramentorum non ex æquo ad omnes pertinere, & habent ipsi quoque suos quosdam Ministros & Pastores, siue (vt ipsi loquuntur) Superintendentes, quibus totam ferè religionis suæ curam permittunt: tamen quod eorum contentiones, & schismata ab odio Clericorum, & laicorum fauore initium duxerint, & vocabulum Cleri non obscurè excellentiam quandam, ac dignitatem præ se ferre videatur, nullo modo ferunt, vt Ministri Ecclesiastici, Clerici; ceteri, laici appellentur.

Itaque LUTHERVS in libro illo planè tartareo de abroganda Missa priuata, parte I. tractans illud B. Petri; *Non dominantes in Cleris*, *Quod, inquit, nostra translatio habet, non dominantes in Cleris, interpretis incuria fuit, qua fecit vt Clerum hoc loco intelligerent quos nunc à laicis discreuit impia hominum traditio*. Et infra: *Hoc dixisse contenti sumus,*

Christianum populum esse simplicem, in quo prorsus nulla secta, nulla differentia personarum, nullus clericus, nullus laicus, nullus sanctus, nullus rarus, nullus monachus esse debeat. Et CALVINUS in 4. lib. suæ Instit. ca. 4. §. 9. Hac, inquit, appellatio aut errore, aut certe ex prava affectione nata est, cum tota Ecclesia clericus, id est, hereditas Domini à Petro dicatur. Et in comment. c. 5. prioris epistolæ B. Petri: Vtinam, inquit, nunquam Patribus venisset in mentem, et hac voce steterentur. Hac illi, à quibus ego libenter quærerem, quo tempore, quo loco, quibus auctoribus hanc appellationem natam esse putent?

Si enim paucis antè annis, in angulo nescio quo, ab aliquo ambizioso atque indocto artifice vocabulorum fabricatam esse hanc vocem demonstrare possent Lutherani, possemus & nos vicissim facile credere, ex errore, aut pravo affectu, aut etiam impia traditione natam esse: sin autem ex divinis literis deprompta hæc appellatio, in ore omnium Conciliorum, omnium Patrum, totius Ecclesiæ, orbis terrarum uniuersi, omnibus ætatibus, ac seculis fuit, quis poterit satis hominum istorum audaciam, impudentiamque mirari?

Et quidem si de Conciliorum decretis, & sanctorum Patrum voluminibus agitur, non tam quærendum est, ubi Clericorum & laicorum nomen & distinctio habeatur, quam ubi non habeatur. ita passim in singulis propè paginis tum Patrum, tum Conciliorum veterum appellatio illa occurrit, quam ex errore, aut pravo affectu, vel impia traditione natam esse Lutherus & Calvinus affirmant.

Prodeat ex vetustis scriptoribus TERTULLIANUS, qui non modò antiquissimus, sed etiam doctissimus fuit. Is igitur in libro de Monogamia hoc modo loquitur: Cum extollimur, inquit, & inflamur aduersus Clerum, tunc unum omnes sumus, tunc omnes Sacerdotes, quia Sacerdotes nos Deo & Patri fecit: cum ad peraquationem disciplina sacerdotalis prouocamur, deponimus infulas, & impares sumus. Et infra: Laicis vero quia Monogamia non conuenit, cetera quoque aliena sunt. Quid potuit clarius aduersus Lutherum & Calvinum Tertullianus dicere, quam arrogantes ac superbos esse laicos, qui extolluntur, atque inflantur aduersus Clericos? Sed fortasse singulorum hominum testimonium sine temeritate contemnitur.

Prodeat igitur, non ex hominibus singulis, sed ex cœtibus hominum, Concilium I. N I C A E N V M, œcumenicum, veratissimum, frequentissimum, celeberrimum, cuiusque auctoritas tanta semper apud omnes veteres fuit; vt ab Eusebio lib. 3. de vita Constantini, & Augustino libro 1. de Baptismo, cap. 18. orbis terræ Concilium appelletur; ab Athanasio in epistola ad Episcopos Africa, & Leone epist. 53. ad Anatholium, cum oraculis Spiritus sancti; à Gregorio verò lib. 1. epist. 24. cum ipso Euangelio conferatur. In ea igitur tanta Synodo, quam neque erroris, neque prauis affectus, multò etiam minus impietatis possumus reprehendere, nisi vitiorum eorundem Ecclesiam totam, & orbem terræ vniuersum reprehendamus: in ea, inquam, Synodo appellatio Clericorum in singulis ferè canonibus inculcatur. Sic habet Canon primus: *Si quis in agritudinem vel à Medicis sectus vel à Barbaris castratus est, placuit ut iste permaneat in Clero: si quis autem sanus seipsum abscidit, hic etiamsi est in Clero, cessare debet, & ex hoc nullum talem oportet ordinare.* In II. verò canone III. V III. in XVII. in XVIII. & XIX. nihil ferè tractatur aliud, quàm de ordinationibus Clericorum. quod idem in omnibus omnino Conciliis passim occurrit.

Quid, quòd in ipsis etiam Apostolorum canonibus à S. Clemente descriptis, distinctio, & nomen Clericorum, & laicorum non semel legitur? Can. XII. *Si quis cum damnato Clerico, et cum Clerico, orauerit, damnetur.* Can. XIII. *Si quis Clericus aut laicus à communionem suspensus, &c.* Can. XV. *Si quis Presbyter, aut Diaconus, aut quilibet de numero Clericorum relinquens propriam parochiam pergat ad aliam, hunc ulterius ministrare non patimur, presertim si vocatus ab Episcopo redire contempserit, seruntamen tanquam laicus ibi communicet.*

Quid hinc Calvinus, & Lutherus dicent? ignorabant Patres Nicæni, ignorabat Clemens Pontifex, ignorabant Apostoli Christianum populum simplicem esse debere, vt nullus in eo Clericus, nullus sit laicus? An potius impia traditione, errore, prauoq; affectu Ecclesiæ Ministris eiusmodi nomen indiderunt?

AT, INQUIVNT, non multum nos laboramus quid homines

mines dicant, iam dudum enim valere iussimus verba hominum. Verbum Dei proferatur ad medium, si controuersia finienda est. Videamus igitur quid habeat verbum Dei, quamquam opus non esset, cum de re constet, magnoperè de nomine litigare. Apud Hierem. c. 12. ita Spiritus sanctus loquitur: *Cleri eorum non proderunt eis.*

Ac ne fortè de istis ipsis verbis Dei litigandum sit, profero testes omni exceptione maiores, Origenem, Epiphanium, Hieronymum, qui non modò Scripturarum diligentissimi tractatores fuerunt, sed etiam penè soli inter omnes Ecclesie Patres Hebraicæ linguæ, qua Hieremiæ volumen scriptum esse constat, scientiam habuerunt. Sic igitur ORIGENES hom. 7. in Hier. exponit hæc verba, *Cleri eorum non proderunt eis: Hæc, inquit, ante me alij exposuerunt, & quia non improbo interpretationem eorum, consentiens eandem profero; Nos qui putamur aliquid esse, id est, qui in clericatus & obis ordine præsidemus, in tantum, et quidam de minori gradu ad hunc locum cupiant peruenire, nosse debetis, non statim in eo esse saluandos, quia Clerici sumus, multi enim & Presbyteri per-*

eunt, & laici beatissimi reperiuntur.
S. autem EPIPHANIUS ad initium eius epistolæ, quam ad Ioannem Episcopum Hierosolymæ scripsit: *Oportebat, inquit, nos dilectissime, clericatus honore non abuti in superbiam, sed custodia mandatorum Dei, & obseruatione diligentissima hoc esse quod dicimur; si enim sacra Scriptura loquitur, Cleri eorum non proderunt eis, qua arrogantia clericatus conducere nobis poterit, qui non solum cogitatione & sensu, sed etiam sermone peccamus?*

Eodem modo S. HIERONYMUS in commentario huius loci: *Dicitur, inquit, hoc & Ecclesiasticis; quid enim eos inuare poterit Episcopi nomen, & Presbyteri, vel reliquum ordo Ecclesiasticus, cum magis grauentur dignitatibus suis, & potententes potenter tormenta patiantur?* Idem quoque Hieronymus in epistola ad Nepotianum: *Obsecro, inquit, re, & repetens iterum, iterumq; monebo, non officium clericatus genus antiqua militia putes, id est, ne lucra seculi in Christi quaras militia, ne plus habeas quam quãdo Clericus esse cepisti, & dicatur tibi, Cleri eorum non proderunt eis. Habemus igitur verbum Dei, in quo, Origene, Epiphanio & Hieronymo*

mo testibus, Episcopi & Presbyteri, ceterique ordines Ecclesiastici, clerici nominantur.

Sed accedat postremò Dei ipsius grauíssimum testimoni-
um, nò solùm verbo prolatum, sed etiam horribili quodam
prodigio quasi sigillo proprio consignatù. Quod enim hoc
tempore Lutherus & Calvinus aduersus Clericos clamant,
idem olim Daran & Abyron aduersus Sacerdotes Testamēti
veteris clamabant: *Sufficiat vobis*, aiebant illi Num. cap. 16. *v. 3.*
quòd omnis multitudo sanctorum est, & in ipsis est Dominus,
cur eleuamini super populum Domini? Quid verò Lutherus
& Calvinus dicunt? Sufficiat vobis quod omnis Ecclesia
clerus, id est, hæreditas Domini est, cur eleuamini super lai-
cos, cur soli vobis Cleri vocabulùm vsurpatis?

At qualem exitum reperit contentio illa veterum schis-
maticorum? Acerbum omnino, & luctuosum: siquidem con-
tinuò, vt Scriptura eodem loco narrat, ad imperium Domi-
ni, qui schismata, & seditiones aduersus ministros suos ferre
non potest, *dirupta est terra sub pedibus eorù, & aperiens os*
suum deuorauit illos, cum vxoribus, cum liberis, cum taber-
naclis, cunctisq; opibus, descenderuntq; diu in infernum, o-
perti humo, & perierunt de medio multitudinis. Hæc videli-
cet iustissima pœna illorum est, qui diuersos in Ecclesia gra-
dus, ordinemq; pulcherrimum, ab ipsa Dei sapientia consti-
tutum, confundere, ac perturbare nituntur, vt ad ea inferiorù
detrudantur loca, vbi umbra mortis, & nullus ordo, sed sem-
piternus horror inhabitat.

Sed eorum obiectiuinculas, licet frigidæ, & iciunas, bre-
uiter diluamus. Christianus populus, inquit Lutherus, sim-
plex debet esse, vbi nemo sit clericus, nemo laicus; nam vt A-
postolus ait ad Galat. 3. *Non est Iudæus neq; Græcus, non est*
seruus neq; liber, non est masculus neq; fæmina, omnes enim
vos vnum estis in Christo IESU.

Vnum & simplicem Christianum populum esse debere,
negari non potest, sed interest qua vnitæ, qua simplicitate:
Vnus Dominus, inquit Apostolus ad Ephe. 4. *vna fides, vnum*
Baptisma, vnus Deus & Pater omnium. Hæc est vnitas, hæc
simplicitas populi Christiani, vt vnus sint omnes fidei; idem
dicant, idem sentiant omnes, nec sint in eis schismata. Qua
simplicitate cum omnino careant Lutherani, quippe quibus

tot penè sunt sectæ quot ciuitates: tot symbola quot capita viderint ipsi quàm bene Christianus populus dici possint.

Porro distinctio Clericorum & laicorū cum hac simplicitate non magis pugnat, quàm pugnet membrorum distinctio cum corporis vnitatem. Vnum est corpus humanum, nec tamen totum est oculus, nec totum est auris, nec totum manus, nec totū pedes, alioqui, vt verbis vtar Apostoli I. Cor. II. *Si totum corpus oculus, & ubi auditus? si totum auditus, & ubi odoratus? & si essent omnia vnum membrū, & ubi corpus? Nunc autem multa quidem sunt membra, vnum autē corpus.* Sic profus in Ecclesia alij Clerici, alij Laici, alij Monachi sunt; & rursus Clericorum, alij Sacerdotes, alij Ministri; Laicorum alij Principes, alij priuati; Monachorum alij anachoretæ, alij cœnobitæ. Sed hæc membrorū ac partium varietas est, corpus verò vnū, quoniam vnum omnes Dominum habemus, vnā fidem, vnum Baptisma, vnum Deum Patrē, vnā Ecclesiam matrem, vno spiritu viuimus, vno pane nutrimur.

Neq; verò his repugnant verba illa Pauli: *Non est Iudæus neq; Græcus, non est seruus neq; liber, non est masculus neque fœmina.* Tamen si eadem ratione dicere potuisset, non est laicus neq; clericus. Neque enim illis verbis excludere voluit Apostolus ab Ecclesia diuersitatem sexuum, nationum, conditionum, sed admonere, non ista esse quæ filios Dei faciant, sed fidem quæ per dilectionem operatur, sic enim ait: *Omnes vos Filij Dei estis per fidē, quæ est in Christo IESU; Quicumq; enim in Christo IESU baptizati estis, Christum induistis, non est Iudæus neq; Græcus, non est seruus neq; liber, non est masculus neq; fœmina.* Itaq; nihil obest sexus, si adsit fides: nihil prodest, si absit; & laicus cum caritate, Dei Filius est, & Clericus sine caritate mancipium Diaboli est: Sunt igitur in Ecclesia clerici, sunt laici, sunt liberi, sunt serui, sunt masculi, sunt fœminæ: sed hæredes regni sempiterni, non istæ graduum, siue cōditionum, siue sexuum differentia, sed fides cum spe & caritate constituit.

- 22 At B. Petrus in epistola sua priore cap. 5. totam Ecclesiam
 23 Clerum appellat, cum ad Episcopos ait: *Pascite qui in Vobis
 24 est gregem Dei, prouidentes non coactè, sed spontaneè, neque
 25 turpis lucri gratia, sed voluntariè, neq; ut dominantes in cler-
 26 cis, sed forma facti gregis ex animo.* Ex errore igitur, in quo

unt, impiæ traditione, aut prauo affectu ab honore Cleri-
ci nominis deiecti sunt laici.

Sed hæc obiectio nec difficulter, nec vno modo soluitur.
Primum omnino probabile est, quod S. Hieronymus in epi-
stola ad Nepotianum, & Oecumenius in commentario hu-
ius epistolæ docent, Cleri appellationem hoc loco positam,
nō ad Ecclesiam vniuersam, sed ad eos tantum esse referen-
dam, qui propriè Clerici vulgò nominantur. tamen enim
ad Episcopi gregem tum Clerici, tum laici pertinent, tamen
quia tantò maius periculum erat, ne Episcopi Clericis do-
minari vellent quàm laicis, quantò Clerici magis subiecti,
atq; obsequentes Episcopis, vt proprij eorum administri, ex
ipsa sua professione debent esse, quàm laici; propterea B. Pe-
trus Episcopus monet, vt vniuersum quidem gregē diligen-
ter pascant, sed in pascendis laicis caueant turpe lucrum, in
Clericis regendis fugiant dominandi cupiditatem.

Adde, quòd nomen Cleri deriuatum est ad Christianos à
Iudæis, & sine dubio S. Petrus allusit ad Leuitas Iudæorum,
qui Numer. 18. & Deut. 18. dicuntur esse de sorte Domini, &
Dominus dicitur esse eorum fors & hæreditas, quia donauit
eis quodammodò partem suam, id est, decimas, & oblatio-
nes filiorum Israël. Porro Leuitis non respondent in Ecclesia
noui Testamenti omnes Christiani, sed soli sacerdotes, co-
rumq; ministri. Petrus igitur nomine Cleri non omnes Chri-
stianos, sed solos ministros Ecclesiasticos intellexit.

Quòd si hæc interpretatio ab aduersariis obstinatè reii-
ciatur, nihil est cur magnoperè contendamus. potest enim
eadem appellatio Cleri diuersa ratione cum vniuersæ Eccle-
siæ, tum solis templi Ministris aprissimè conuenire. Nam vt
Ecclesia vniuersa, fors atque hæreditas Christi est, quòd eam
acquisierit sanguine suo, & simul tamen quædam certa Ec-
clesiæ portio, altaris ministerio consecrata, magis propria
ratione fors, & hæreditas eiusdem Christi dici potest, nō se-
cus atque olim Synagoga Iudæorum vniuersa in libris Pro-
phetarum passim hæreditas Domini vocabatur, quòd eam
vniuersam Deus ex Ægypto liberasset, & quodammodò re-
demisset, & tamen solam tribum Leuiticam, quam rebus sa-
cris præfecerat, speciali quadam ratione sortem suam & hæ-
reditatem idem Dominus appellabat.